

Ե Ր Ի Զ Ո Ր Դ Ը

(Երկրորդ և վերջին մաս)

Որդերը կրնան խանդարել ստամոքսը և ջղային դրութիւնը։ Ստամոքսային խանգարումները շատ են։ Շատերու քով ակտիւ ժակը կը դառնայ չափազանց՝ այն աստիճան որ շատ ուտողներուն համար կ'ըսեն. «որդ կայ փորը»։ Այս սակայն ճիշտ նշան մը չէ. հարկւրաւոր շատակերներու աղիքներուն մէջ որդ չի բնակիր։ Ոմանք շատակեր են բնականէն, ոմանք ալ շաքարախտ ունին և այլն։ Ուրիշներու քով ակտիւ ժակը կը խանդարի կամ նոյն իսկ կը պակսի ու կը դոցուի։ Յաւերը նոյնպէս որդերու ներկայութեան նշան նկատուած են։ Ոմանք աղիքներու մէջ ցաւեր ունին, ուրիշներ՝ ստամոքսին մէջ։ Սրտի խանութքը, առտու փսխելը կամ կազ դուրս հանելը կարելի է որդերու ներկայութեան վերադրել։ Աղիքներու խանգարումները՝ փորհարութիւն կամ պնդութիւն, նոյնպէս կրնան պատահիլ որդ ունեցողներուն քով։

Ջղային դժուարեան խանգարումները ամենէն աւելի ուշադրութիւնը դրաւած են թէ բժիշկներուն, թէ հիւանդներուն։ Ամէն անգամ որ երիտասարդ մը կ'ունենայ ջղային անբնական դէպքեր, որոնք կարելի չէ բացատրել գործարանական հիւանդութեանց ներկայութեամբ այէտք է փնտռել որդերը աղիքներուն մէջ։ Բայց հոս է որ սխալ ճամբէ պէտք չէ երթանք։ Եկեղեցիին բուժարանը տեսած հիւանդներս գործարանական նշաններ ունեցող անձեր են, որոնց քով որդի որեւէ նշան չկայ ու աղիքներուն մէջ գտած չենք ոչ որդ և ոչ հաւկիթ։ Այդ հիւանդները մեզ դիմելէ առաջ՝ առած էին արդէն որդերը դուրս հանող դեղեր ու մէկ որդ իսկ չեն կորսնցուցած։ Հակառակ ասոր դարձեալ իրար կ'անցնին ու մեզմէ որդը թափելու դեղ կ'ուզեն։ Ասոնք են որ համոզուած են որ անտեսանելի, անմբռնելի որդեր ունին իրենց մէջ, որոնց վրայ դեղեր իսկ չեն ազդեր։

Տարիներ առաջ երբ մանրադէտը դեռ չէր մտած բժշկական բարեբերուն մէջ, ներելի էր խորհիլ թէ հիւանդ մը կրնայ որդ ունենալ առանց զայն տեսնելու ու ներելի էր փորձի համար մէկ անգամ դեղ տալ։

Բայց հիմա աններելի է։ Ամէն անգամ որ բժիշկը չի կրնար բացատրել գտած ակտարանական նշանները ու կը կասկածի թէ ենթական որդ ունի, մանրադէտով կրնայ անմիջապէս քննել տալ կղկղանքը ու անվիճելիօրէն հաստատել թէ որդ կայ թէ ոչ։ Մնացեալը դիւրին է։

Կան սակայն անձեր, ինչպէս տեսայ վերջերս երիտասարդ կին

մը, որ ջղային ծանր խանգարումներ ունին գործարանական նշաններով ու իրենց աղիքներուն մէջ ալ որդեր կը գտնուին: Եթէ կրնանք քիչ ժամանակէն որդերը վանել աղիքներէն, չենք կրնար դժբախտաբար նոյն արագութեամբ դադարեցնել ջղային պրկումները ու խանգարումները: Որդերը չեն ուրեմն բոլոր ջղային ախտանիշներու պատճառը:

ԽՈՒՄԲՆԵՐ. —

Բառ մը նախ որդ չ'առնելու մասին: Շատ սլարդ: Խոզի կամ եգի հում կամ քիչ եփուած միս չուտել, քանի որ միայն այդ միսներուն մէջ կը գտնուին երիզորդին թրթուրները:

Խնամքները նմանապէս սլարդ են, բայց բժիշկի մը հսկողութեան տակ միայն կարելի է տալ:

Երբ կատարելապէս վստահ ենք որ մեր հիւանդը երիզորդ ունի, կ'որոշենք օրը ու կը սկսինք խնամքներու: Առաջին օրը միայն կաթ պէտք է խմէ ու պարզ ջուրով դրէիս մը առնէ: Հետեւեալ առաւօտ, կանուխ՝ պէտք է առնէ, նախ որդը սատկեցնող դեղը (tenifuge): Այդ դեղերուն ցանկը շատ երկար է: Գլխաւորներէն յիշենք Extrait de fougère mâle éthéré՝ ըստածը: Դեղագործները կը ծախեն դեղահատեր (capsule) որոնք կը պարունակեն թէ վերոյիշեալ դեղը և թէ լուծողական մը (calomel): Այդ դեղահատերը առնելու է հինգ վայրկեանը երկու հատ պուտ մը ջուրով: Ընդամէնը 16 հատ (չափահասներու համար): Ի պահանջել հարկին ժամ մը յետոյ կարելի է մաքրողական մը առնել (հնդկական իւղ կամ eau-de-vie allemande): Բոլոր այս միջոցին պէտք է մնալ անկողին գլխապտոյտ չունենալու համար: Փորը երթալու միջոցին պէտք է նստիլ տաք ջուրով լեցուն ամանի մը վրայ, որպէս զի որդը ելած ժամանակ չի կտրի: Հակառակ պարագային գլուխը ներսը կը մնայ ու պէտք կ'ըլլայ 2-3 ամիս ետք նորէն դեղ առնել:

Կան ուրիշ դեղեր ևս, բայց անոնք բժիշկները միայն կրնան տալ:

Կան նաև ուրիշ ճճիներ, որոնք սակայն չենք դատած մեր հայրենակիցներուն աղիքներուն մէջ:

Մեր նպատակը բժշկութիւն ընել չէ «Բուժանք»-ի սիւնակներուն մէջ, այլ ցոյց տալ հիւանդութեանց դէմ մաքառելու միջոցները ու հանդարտեցնել այն մտահոգները որոնք ամէն տեղ հիւանդութիւն մը կը տեսնեն ու ահ ու սարսափի մէջ կ'ապրին:

Ճճի կամ երիզորդ հանելու միջոցը ցոյց տուի ու եթէ որդ ունիք կը տեսնէք որ մէկ օրուան մէջ կրնաք ազատիլ անկէ: Բայց նախ սպասեցէք որ ձեր որդը չափահաս ըլլայ ու յետոյ ցոյց տուէք ձեր որդին նմոյշը ձեր բժիշկին, որ տեսակին համեմատ ձեզի տայ հարկ եղած դեղը:

ԲԺ. Պ. ՔՕԼՕԼԵԱՆ